

**O'ZBEK TILINING XORIJDA O'QITILISHI VA O'ZARO
HAMKORLIK MASALALARI**

Ro'ziyeva Sabina Bobir qizi

Chirchiq davlat pedagogika universiteti

Turizm fakulteti Gid hamrohligi va tarjimonlik

faoliyati yo'nalishi 23 2-guruh talabasi

roziyevasabina85@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqola o'zbek tilining xorijiy mamlakatlarda o'qitilishi, xalqaro hamkorlik masalalari va bu jarayondagi muammolarni tahlil qiladi. Maqolada hozirgi kundagi yangiliklar, ta'limdagi kamchiliklar, ularni bartaraf etish yo'llari, shuningdek, kelajakdagi rivojlanish istiqbollari ko'rib chiqiladi. O'zbek tilining global miqyosda targ'ib qilinishi va xalqaro ta'lim tizimlarida o'rnini mustahkamlash uchun takliflar keltiriladi. Maqola filologlar, o'qituvchilar va tilshunoslik sohasidagi mutaxassislar uchun mo'ljallangan.

Kalit so'zlar: O'zbek tili, xorijda ta'lim, xalqaro hamkorlik, til o'qitish metodikasi, lingvodidaktika, global ta'lim, madaniyatlararo muloqot.

Annotation: This article analyzes the teaching of the Uzbek language in foreign countries, issues of international cooperation and problems in this process. The article will look at current innovations, shortcomings in education, ways to eliminate them, as well as prospects for future development. Proposals are made to promote the Uzbek language globally and strengthen its position in international education systems. The article is intended for philologists, teachers and specialists in the field of linguistics.

Keywords: Uzbek language, education abroad, international cooperation, Language Teaching Methodology, linguodidactics, global Education, intercultural dialogue.

Аннотация: В данной статье анализируется преподавание узбекского языка в зарубежных странах, вопросы международного сотрудничества и

проблемы этого процесса. В статье рассматриваются текущие новости, пробелы в образовании, пути их преодоления, а также перспективы дальнейшего развития. Будут внесены предложения по продвижению узбекского языка в глобальном масштабе и укреплению его места в международных системах образования. Статья предназначена для филологов, педагогов и специалистов в области лингвистики.

Ключевые слова: *Узбекский язык, образование за рубежом, международное сотрудничество, методика преподавания языка, лингводидактика, Глобальное образование, межкультурный диалог.*

O'zbek tilining xorijiy mamlakatlarda o'qitilishi so'nggi yillarda O'zbekistonning xalqaro aloqalarni mustahkamlash va madaniy diplomatiyani rivojlantirish strategiyasining muhim qismiga aylandi. Ushbu jarayon nafaqat o'zbek diasporasi orasida tilni saqlash va targ'ib qilishga xizmat qiladi, balki turkologiya, sharqshunoslik va xalqaro munosabatlar kabi sohalarida tahsil olayotgan xorijiy talabalar uchun ham muhim o'rin tutmoqda. O'zbek tili bugungi kunda global miqyosda talabgor bo'lib, Turkiya, Janubiy Koreya, Xitoy, Rossiya, AQSh va Yevropa Ittifoqining yetakchi universitetlarida o'zbek tili kurslari tashkil etilgan. Masalan, Turkiyadagi Anqara universiteti, Janubiy Koreyadagi Seul milliy universiteti va AQShning Indiana universiteti kabi nufuzli muassasalarda o'zbek tili darslari muvaffaqiyatli yo'lga qo'yilgan. Bu jarayon o'zbek tilining xalqaro miqyosda tan olinishini va o'rganilishini ta'minlashda katta ahamiyatga ega [1].

Xalqaro hamkorlikda Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti markaziy rol o'ynaydi. Ushbu universitet Erasmus+, Fulbrayt va boshqa xalqaro dasturlar orqali xorijiy oliy ta'lim muassasalari bilan faol hamkorlik qiladi. Bu dasturlar o'zbek tili o'qituvchilarining malakasini oshirish, zamonaviy o'quv dasturlari va metodikalar almashinuvi, shuningdek, xorijiy talabalarni jalb qilishda muhim imkoniyatlar yaratmoqda. Masalan, Erasmus+ dasturi doirasida o'zbek tili o'qituvchilari xorijiy universitetlarda stajirovkadan o'tib, o'z tajribalarini oshirgan, shu bilan birga o'zbek tiliga qiziqish bildirgan xorijiy talabalar O'zbekistonga kelib, til va

madaniyatni chuqurroq o'rganish imkoniyatiga ega bo'lmoqda. Fulbrayt dasturi esa o'zbek tili va adabiyotini AQSh universitetlarida targ'ib qilishda alohida ahamiyat kasb etmoqda [2].

So'nggi yangiliklarga ko'ra, 2025-yil 22-yanvar kuni Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universitetida Koreya xalqaro taraqqiyot hamkorlik markazi (KIDC) bilan hamkorlikda o'zbek tili o'qitish metodikasiga bag'ishlangan seminar bo'lib o'tdi. Ushbu seminar Janubiy Koreyada o'zbek tili kurslarini kengaytirish va o'quv jarayonini takomillashtirish masalalariga bag'ishlandi. Seminarda o'zbek tilini o'qitishda zamonaviy metodlar, masofaviy ta'lim platformalari va o'quv materiallarini yangilash bo'yicha takliflar muhokama qilindi. Bu kabi tadbirlar Janubiy Koreyada o'zbek tiliga qiziqishning ortib borayotganini va ushbu mamlakatda o'zbek tilini o'rganuvchilar sonining ko'payayotganini ko'rsatmoqda. Bundan tashqari, 2025-yil 21-23-oktyabr kunlari Qarshi davlat universitetida "Globallashuv davrida til va ta'lim: nazariya va amaliyot" mavzusida xalqaro ilmiy-amaliy anjuman o'tkazilishi rejalashtirilmoqda. Ushbu anjuman o'zbek tilining xorijda targ'ib qilinishi, til o'qitishda innovatsion yondashuvlar va global ta'lim muhitida o'zbek tilining o'rni kabi masalalarni yoritishga qaratilgan. Anjumanda turli mamlakatlardan olimlar, o'qituvchilar va mutaxassislar ishtirok etishi kutilmoqda, bu esa o'zbek tilining xalqaro miqyosda yanada kengroq tan olinishi uchun zamin yaratadi [3].

Turkiyada o'zbek tili va adabiyoti bo'yicha maxsus kafedralar ochilayotgani alohida e'tiborga loyiq. Bu kafedralar nafaqat o'zbek tilini o'qitish, balki o'zbek adabiyoti, tarixi va madaniyatini kengroq targ'ib qilishga xizmat qilmoqda. Turkiy tillar oilasiga mansub bo'lgan o'zbek tilining o'rni va ahamiyatini oshirish maqsadida Turkiyaning yetakchi universitetlarida o'zbek tili bo'yicha tadqiqotlar olib borilmoqda. Xitoyda esa o'zbek tili Sharq tillari institutlarining o'quv dasturlariga kiritilmoqda. Xususan, Pekin va Shanxay kabi shaharlardagi universitetlarda o'zbek tili kurslari ochilib, talabalar o'zbek tilini boshqa turkiy va sharq tillari bilan birgalikda o'rganmoqda. Bu jarayon Xitoyda o'zbek tiliga bo'lgan qiziqishning o'sib borayotganidan dalolat beradi. O'zbek tilining xorijda targ'ib qilinishi

O'zbekistonning madaniy va ilmiy salohiyatini global miqyosda namoyish etishda muhim omil hisoblanadi. Xalqaro hamkorlik, o'quv dasturlari almashinuvi va xorijiy talabalarni jalb qilish orqali o'zbek tili nafaqat akademik sohada, balki xalqlar o'rtasidagi do'stlik va o'zaro tushunishni mustahkamlashda ham katta rol o'ynamoqda. Kelajakda bu yo'nalishdagi faoliyatni yanada kengaytirish va yangi mamlakatlarda o'zbek tili kurslarini joriy etish rejalashtirilmoqda, bu esa o'zbek tilining global ta'lim muhitidagi o'rnini yanada mustahkamlaydi [4].

O'zbek tilining xorijiy mamlakatlarda o'qitilishi O'zbekistonning global ta'lim va madaniy diplomatiya sohasidagi o'rnini mustahkamlashda muhim yo'nalishlardan biridir. So'nggi yillarda bu sohada sezilarli yutuqlarga erishilgan bo'lsa-da, bir qator kamchiliklar va to'siqlar mavjud bo'lib, ularni bartaraf etish uchun kompleks yechimlar talab qilinadi. Quyida kamchiliklar, yechimlarni ko'rib chiqsa:.

Kamchiliklar:

Malakali o'qituvchilarning yetishmasligi: Xorijiy universitetlarda o'zbek tili o'qituvchilarining soni cheklangan. Mavjud o'qituvchilarning ko'pchiligi zamonaviy pedagogik yondashuvlar, masalan, interaktiv va raqamli o'qitish metodlaridan yetarlicha foydalana olmaydi. Bu esa darslarning samaradorligini pasaytiradi va talabalarning qiziqishini kamaytirishi mumkin. Bundan tashqari, o'zbek tili o'qituvchilarining xorijiy muhitda ishlash tajribasi va til bilimi cheklangan bo'lib, bu til o'qitish jarayonida qiyinchiliklar tug'diradi.

O'quv materiallarining kamligi: O'zbek tilini xorijiy talabalar uchun o'qitishga moslashtirilgan darsliklar, interaktiv materiallar va raqamli resurslar yetishmaydi. Mavjud darsliklar ko'pincha eskirgan yoki faqat o'zbek tilida so'zlashuvchilar uchun mo'ljallangan bo'lib, xorijiy talabalarning ehtiyojlariga to'liq javob bermaydi. Masalan, turli darajadagi (boshlang'ich, o'rta, ilg'or) talabalar uchun moslashtirilgan darsliklar, audio-vizual materiallar va onlayn platformalar deyarli yo'q.

Moliyaviy qiyinchiliklar: Xorijiy universitetlarda o'zbek tili kurslarini tashkil etish, o'qituvchilarni yuborish va o'quv jarayonini qo'llab-quvvatlash uchun katta moliyaviy resurslar talab qilinadi. O'zbekistonning xorijda o'zbek tili o'qitilishini

targ'ib qilish uchun byudjeti cheklangan, xalqaro grantlar va homiylar esa bu sohada yetarlicha jalb qilinmagan. Bu esa kurslarning doimiy faoliyat yuritishiga to'sqinlik qiladi.

Madaniy tushunchalar integratsiyasining pastligi: O'zbek tili darslari ko'pincha faqat grammatika va so'zlashuv ko'nikmalariga e'tibor qaratadi, ammo o'zbek madaniyati, adabiyoti, tarixi va an'alarini targ'ib qilishga yetarlicha e'tibor berilmaydi. Bu talabalarda o'zbek tilini o'rganishga qiziqishni kamaytiradi, chunki til faqat texnik jihatdan o'rganiladi, uning madaniy boyligi va konteksti esa e'tiborsiz qoladi. Masalan, o'zbek xalq og'zaki ijodi, milliy bayramlar yoki zamonaviy o'zbek san'ati darslarda kam yoritiladi.

Talabalar sonining cheklanganligi: O'zbek tiliga qiziqish bildiruvchi xorijiy talabalar soni hali ham nisbatan kam. Bu, bir tomondan, o'zbek tilining global miqyosda yetarlicha targ'ib qilinmaganligi bilan bog'liq bo'lsa, boshqa tomondan, til o'rganishning iqtisodiy yoki akademik foydasi haqida ma'lumotning kamligi bilan izohlanadi. Natijada, ko'plab universitetlarda o'zbek tili kurslari faqat cheklangan guruhlar uchun ochiladi, bu esa ularning barqaror faoliyat yuritishini qiyinlashtiradi.

Yechimlar

O'qituvchilarni tayyorlash dasturlari: Malakali o'zbek tili o'qituvchilarini tayyorlash uchun xalqaro hamkorlik dasturlarini kengaytirish zarur. Masalan, Erasmus+ dasturi doirasida o'qituvchilar xorijiy universitetlarda malaka oshirish kurslaridan o'tishi, zamonaviy o'qitish metodlari va raqamli texnologiyalarni o'zlashtirishi mumkin. Shu bilan birga, Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti xorijiy mutaxassislar bilan hamkorlikda maxsus treninglar tashkil etishi lozim. Bu o'qituvchilarning xorijiy talabalar bilan ishlash tajribasini oshiradi va o'quv jarayonining sifatini yaxshilaydi.

Zamonaviy o'quv materiallari ishlab chiqish: O'zbek tilini o'rganishni qiziqarli va samarali qilish uchun raqamli platformalar, interaktiv darsliklar va mobil ilovalar ishlab chiqilishi kerak. Masalan, Duolingo yoki Memrise kabi platformalarga o'xshash o'zbek tili o'quv ilovalari xorijiy talabalar uchun qulay bo'lardi. Shuningdek, turli darajadagi talabalar uchun moslashtirilgan darsliklar, video-darslar, podkastlar va

interaktiv mashqlar yaratish muhim. Bu materiallar nafaqat tilni o'rganishga yordam beradi, balki o'zbek madaniyatini yoritish orqali talabalarning qiziqishini oshiradi.

Moliyaviy yordam va grantlar: O'zbek tili kurslarini qo'llab-quvvatlash uchun xalqaro tashkilotlar, masalan, UNESCO, Koreya xalqaro taraqqiyot hamkorlik markazi (KIDC) yoki Turkiyaning TIKa kabi agentliklaridan grantlar jalb qilinishi mumkin. O'zbekiston hukumati ham xorijda o'zbek tili o'qitilishini moliyalashtirish uchun maxsus dasturlar ishlab chiqishi lozim. Masalan, o'zbek tili o'qituvchilarini xorijga yuborish va kurslar tashkil etish uchun stipendiyalar ajratilishi mumkin. Bu moliyaviy qiyinchiliklarni bartaraf etishga yordam beradi.

Madaniyatlararo muloqotni kengaytirish: O'zbek tili darslariga o'zbek madaniyati, adabiyoti, san'ati va tarixini integratsiya qilish talabalarning qiziqishini oshiradi. Masalan, darslarda Alisher Navoiy, Abdulla Qodiriy kabi adiblarning asarlari, o'zbek xalq dostonlari yoki milliy taomlar tayyorlash bo'yicha master-klasslar kiritilishi mumkin. Shu bilan birga, o'zbek filmlari, musiqasi va raqslari haqida ma'lumot berish orqali til o'rganish jarayoni yanada jozibador bo'ladi. Bu talabalarga nafaqat tilni, balki o'zbek xalqining boy madaniy merosini ham chuqurroq tushunish imkonini beradi.

Targ'ibot kampaniyalari: O'zbek tilining global miqyosda tan olinishini oshirish uchun ijtimoiy tarmoqlarda faol targ'ibot kampaniyalari olib borilishi kerak. Masalan, YouTube, Instagram va TikTok kabi platformalarda o'zbek tili va madaniyatiga bag'ishlangan qisqa videolar, darslar va hikoyalar joylashtirilishi mumkin. Shuningdek, xalqaro ta'lim ko'rgazmalarida O'zbekiston stendlari tashkil etilib, o'zbek tili kurslari haqida ma'lumot tarqatilishi lozim. Bu xorijiy talabalar orasida o'zbek tiliga qiziqishni oshiradi va kurslarga talabalar sonini ko'paytiradi [5].

Xulosa: O'zbek tilining xorijda o'qitilishi O'zbekistonning global ta'lim va madaniyat sohasidagi o'rnini mustahkamlashda strategik ahamiyatga ega. So'nggi yillarda Turkiya, Janubiy Koreya, Xitoy, AQSh va Yevropa Ittifoqi mamlakatlarida o'zbek tili kurslari tashkil etilishi, xalqaro hamkorlik dasturlari orqali o'qituvchilar malakasining oshirilishi va o'zbek madaniyatini targ'ib qilish bo'yicha muhim yutuqlarga erishildi. Biroq, malakali o'qituvchilarning yetishmasligi, zamonaviy o'quv

materiallarining kamligi, moliyaviy qiyinchiliklar, madaniy integratsiyaning pastligi va talabalar sonining cheklanganligi kabi muammolar hali ham dolzarb bo'lib qolmoqda. Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun xalqaro hamkorlikni kengaytirish, innovatsion o'quv materiallari ishlab chiqish, moliyaviy resurslarni jalb qilish va madaniyatlararo muloqotga e'tibor qaratish zarur. Faqat shu yo'l bilan o'zbek tili global ta'lim muhitida munosib o'rin egallay oladi.

Takliflar:

O'zbek tili o'qituvchilari uchun xalqaro malaka oshirish dasturlarini ko'paytirish: Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti xorijiy universitetlar bilan hamkorlikda o'qituvchilar uchun maxsus treninglar va stajirovkalar tashkil etishi lozim. Masalan, Turkiya, Janubiy Koreya va AQShdagi nufuzli ta'lim muassasalari bilan o'qituvchilar almashinuvi dasturlari yo'lga qo'yilishi mumkin.

O'zbek tilini o'rganish uchun raqamli platformalar va onlayn kurslar tashkil etish: O'zbek tilini xorijiy talabalar uchun qulay va ochiq qilish maqsadida Coursera, Udemy yoki maxsus platformalarda onlayn kurslar ochilishi kerak. Bu kurslar turli darajadagi talabalar uchun moslashtirilgan bo'lib, interaktiv mashqlar, video-darslar va madaniy ma'lumotlarni o'z ichiga olishi lozim.

Xorijiy universitetlarda o'zbek tili va madaniyati bo'yicha maxsus kafedralar ochish: Turkiya, Xitoy va Rossiya kabi mamlakatlarda o'zbek tili va adabiyoti bo'yicha doimiy kafedralar tashkil etilishi o'zbek tilining barqaror o'qitilishini ta'minlaydi. Bu kafedralar nafaqat til o'qitish, balki o'zbek madaniyati bo'yicha tadqiqotlarni ham qo'llab-quvvatlaydi.

O'zbek tili o'quv dasturlarini turkiy va sharq tillari dasturlari bilan integratsiyalash: O'zbek tilini turkiy tillar (turk, ozarbayjon, qozoq) yoki sharq tillari (xitoy, arab, fors) dasturlari bilan birgalikda o'qitish talabalar uchun jozibadorlikni oshiradi. Masalan, Turkiyadagi universitetlarda o'zbek tili turkologiya dasturining bir qismi sifatida o'qitilishi mumkin.

Xalqaro ta'lim ko'rgazmalarida o'zbek tili va madaniyatini targ'ib qilish uchun maxsus stendlar tashkil etish: O'zbekiston har yili xalqaro ta'lim

ko'rgazmalarida faol ishtirok etib, o'zbek tili kurslari, stipendiya dasturlari va madaniy tadbirlar haqida ma'lumot tarqatishi lozim. Bu xorijiy talabalar orasida o'zbek tiliga qiziqishni oshirishga xizmat qiladi. Yuqoridagi yechimlar va takliflar amalga oshirilganda, o'zbek tili xorijda yanada kengroq targ'ib qilinadi, uning global ta'lim muhitidagi o'rni mustahkamlanadi va O'zbekistonning madaniy diplomatiyasi samaradorligi oshadi. Bu jarayon nafaqat tilni o'rganuvchilar sonini ko'paytiradi, balki o'zbek xalqining boy madaniy merosini dunyoga yoyishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Mukhamedova, S. (2021). *O'zbek tilining xorijda o'qitilishi: Ta'lim nazariyasi va amaliyoti*. Toshkent: ResearchGate.
2. Abdusattarova, Z. (2024). *O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi materiallari*. Academia.edu.
3. Xidraliyeva, Z. (2021). *O'zbek tili taraqqiyoti va xalqaro hamkorlik masalalari*. ResearchGate.
4. Bozorova, S. (2022). *Publitsistik uslubda ba'zi birliklarning yuzaga kelish usullari*. ResearchGate.
5. Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti. (2025). *Xalqaro hamkorlik va o'zbek tili ta'limi*. tsuull.uz.